ALLIANSSIN ASIANTUNTIJALAUSUNTO VALTION TALOUSARVIOESITYKSESTÄ VUODELLE 2021

Asia: HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021
Teema: Nuorten hyvinvointi, koronaepidemian vaikutukset ja toiminnan painopisteet? Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön tarve, resurssit

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry edistää nuorten osallisuutta yhteiskunnassa sekä kouluttaa, palvelee ja tuo yhteen järjestöissä, kunnissa ja seurakunnissa työtä tai vapaaehtoistyötä tekevät nuorisoalan toimijat. Allianssin jäseninä on yli 130 nuorisojärjestöä ja muuta nuorisoalalla toimivaa yhteisöä - käytännössä kaikki Suomessa toimivat nuorisoalan järjestöt.

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle,

Kiitämme jaostoa mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa.

Myönteistä yleisesti budjetissa on, että nuorisotoimialan resurssit on turvattu vuoden 2019 tasolle. Rahapelitoiminnan tuottojen laskua vastaava kompensaatio tehdään yleisistä budjettivaroista. Nuorisotyöstä ja -toiminnasta leikkaamisella olisi erittäin merkittävä yhteiskunnallinen vaikutus sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Kyseisessä toiminnassa suuria inhimillisiä onnistumisia ja taloudellisia säästöjä voidaan saada aikaan ennen muuta pitkäjänteisellä, vakaalla työllä nuorten hyvinvoinnin puolesta. Suuri osa työstä - erityisesti järjestöjen työ - on vapaaehtoisuuteen perustuvaa. Tässä mielessä valtionavustuksilla on suuret kerrannaisvaikutukset: avustuksilla aikaan saatava pieni määrä ammattimaista toimintaa, rakenteita ja aineellisia resursseja voi mahdollistaa suuren määrän vapaaehtoistoimintaa. Vastaavasti pienikin leikkaus avustuksissa voi kertautua toiminnan määrässä, kun se leikkaa vapaaehtoistoiminnan edellytyksiä[1]. Näistä syistä rahoituksen tason pitkäjänteinen turvaaminen on olennaista ensi vuoden osalta, kuten valtioneuvosto esittää, ja myös tulevien vuosien osalta. Nuorisotoimialan rahoituksen kytkös rahapelitoiminnan tuottoihin tulisi purkaa, ja jatkossa toimialan rahoitus tulisi kattaa yleisistä budjettivaroista.

[1] Tätä mekanismia kuvaa nyrkkisääntö siitä, että yksi vapaaehtoistoimintaan sijoitettu euro tuottaa noin kuuden euron verran arvoa yhteiskunnalle. Tämä on todennettu esimerkiksi Helsingin yliopiston Ruralia instituutin raportissa: Laasanen, Juhani (2011) Vapaaehtoistyön kansantaloudelliset vaikutukset. Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti. Verkkoviite: https://helda.helsinki.fi/handle/10138/225281. Viitattu: 29.10.2020

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry
Allianssi-talo, Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki
info@alli.fi, alli.fi

1 Nuorten hyvinvointi

Useat tutkimukset osoittavat, että nuoret Suomessa voivat pääosin hyvin, mutta hyvinvointi eriytyy[2]. Eriarvoistuminen näkyy taloudellisena, terveydellisenä, sosiaalisena, koulutuksellisena kysymyksenä.

Nuorten hyvinvoinnin edistämisessä ei näistä syistä ole yhtä ainoaa keinoa. Kokoavana teemana juuri nyt voidaan pitää syrjäytymisen ehkäisyä. Teeman tärkeyttä korostaa yleisen yhteiskunnallisen kehityksen lisäksi koronaepidemia, joka uhkaa toimeentulon, työllisyyden ja yhteiskuntaan kiinnittymisen näkökulmasta erityisesti jo ennen epidemiaa vaikeassa asemassa olleita nuoria.

Eriarvoistumisen purkamiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn liittyy nuorisotoimialan - ehkäisevän ja korjaavan nuorisotyön - lisäksi erityisesti koulutus, sosiaali- ja terveyspalvelut ja työllisyyspalvelut. Nuoret ovat yhteiskunnan jäseniä siinä missä muutkin ikäryhmät, ja siten heidän hyvinvointinsa on kytköksissä lopulta koko yhteiskunnan palveluiden ja rakenteiden kokonaisuuteen - ei yksinomaan nuorisotoimialaan.

Näistä lähtökohdista budjetissa olennaista on, että nuorisotoimialan valtionrahoitus on päätetty pitää vuoden 2019 tasolla vaikka rahapelitoiminnan tuotot laskevat merkittävästi vuonna 2021. Rahapelitoiminnan tuottojen laskun kompensointi yleisistä budjettivaroista antaa nuorten hyvinvoinnin edellytysten julkistaloudellisen turvaamisen näkökulmasta vuoden lisäajan sen miettimiseen, miten resurssit turvataan pitkällä aikavälillä. Pitkällä aikavälillä katsomme, että nuorisobudjetti tulisi kattaa yleisistä budjettivaroista. Näin a) toimiala ei joutuisi kantamaan yhteiskunnallista vastuuta rahapelitoiminnasta sen haittailmiöineen, vaikka asiallisesti nuorisotyöllä ja rahapelitoiminnalla ei ole juuri muuta kytköstä kuin poliittinen päätös siitä, että nuorisotoimiala on yksi rahapelitoiminnan tuotoilla rahoitettavista toimialoista ja b) nuorisoalan rahoitus ei olisi sidottu nykynäkymän mukaan laskeviin rahapelitoiminnan tuottoihin.

2 Koronaepidemian vaikutukset nuoriin

Nuorten kokemukset koronasta ovat hyvin eriytyneitä. Osalle tilanne aiheuttaa suuria ongelmia, joillekin ei juuri lainkaan. Selvä enemmistö nuorista kärsii koronatilanteen vaikutuksista. Nuorten kokemat ongelmat ovat esimerkiksi ahdistuneisuutta, yksinäisyyttä ja koulunkäynnin vaikeuksia. Olennaista nuorten kannalta on löytää uusia ja toimivia käytäntöjä, joilla tuetaan ammattilaisten apua tarvitsevia nuoria etänä. Lisäksi olennainen huomio on, että nuoret haluavat myös auttaa muita, ja osallistua koronanepidemian ratkaisuihin. Tiedot käyvät esille nuorille kevätkaudella 2020 teetetystä #MPKorona-kyselystä[3].

---

[2] Esimerkiksi nuorisobarometrit kuvaavat tätä kehitystä. Verkkoviite: https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/

[3] Allianssi teetti kyselyn yhdessä Nuortenmedia Demin, Väestöliiton, Pelastakaa Lapset -järjestön ja Nuorten mielenterveysseura Yeesin kanssa. Kysely toteutettiin nuorille verkkokyselynä 27.3.-3.4.2020. Siihen vastasi yli 2200 nuorta ympäri Suomea. Vastaajista 13-19-vuotiaita vastaajia 1139.

Kyselyssä 68 prosenttia 13-19-vuotiaista vastaajista kertoi, että koronavirus on tuonut elämään huolia tai ongelmia tai pahentanut olemassa olevia.

Huolia ja ongelmia kokeneiden nuorten näkökulmasta yleisimmät koronaviruksen aiheuttamat tunteet ja ongelmat olivat ahdistunut olo (72 % vastaajista), liiallinen netin, somen tai puhelimen käyttö (69 %), tylsyys (68 %) ja yksinäisyys (64 %). Yli puolet vastaajista koki jaksamattomuutta (58 %), koulunkäynnin haasteita (56 %) ja väsymystä (56 %). Muita yleisiä tunteita olivat esimerkiksi keskittymisvaikeudet (48 %), mielialan vaihtelut (45 %) ja uniongelmat (40 %).

Koronan aiheuttamat huolet ovat monaisia. Koronaepidemia on vaikuttanut merkittävästi nuorten ystävyyssuhteisiin: ongelmia kokeneista vastaajista 48 prosenttia koki haasteita ystävyyssuhteissa. Ongelmia kokeneista nuorista 13 prosenttia ilmoitti itsetuhoisista ajatuksista. Surua koki vastaavasti 31 prosenttia, masennusta tai alakuloa 28 prosenttia, pelkoja 23 prosenttia ja paniikkia 18 prosenttia.

Vastaajista lähes puolet koki koronaviruksen tuoneen myös jotain hyvää elämäänsä. Myönteiset kokemukset liittyivät eniten opiskelun keventymiseen, mielekkään vapaa-ajan lisääntymiseen ja stressin vähenemiseen. Toisaalta juuri samat asiat, eli etäopiskelu ja tauolla olevat harrastukset, olivat joillekin nuorille merkittäviä stressin ja huolen aiheita.

Olennainen huomio on myös, että lähes 80 prosenttia nuorista sanoi haluavansa auttaa tai ilahduttaa muita. Nuoria tulisikin yhteiskunnassamme paitsi auttaa, myös auttaa auttamaan. Lukuisat nuoret ovat tarjonneet kauppa-apua tai juttuseuraa puhelimessa niin isovanhemmilleen kuin kavereilleen. Kuitenkaan yli puolet kyselyyn vastanneista ei tiennyt, miten voisi auttaa.

3 Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön tarve ja resurssit

Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön olennainen merkitys on nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Tämä tehtävä on aina tärkeä yhteiskunnassa, mutta erityisesti korona-kriisi ja siitä seuraavat taloudelliset vaikeudet korostavat eriarvoisuutta yhteiskunnassamme. Työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö ovat pitkäjänteistä työtä. Vuorovaikutussuhteita nuorisotyön ammattilaisten ja nuorten välillä ei kannata katkoa resurssiedellytyksiä heikentämällä. Näistä syistä on tärkeää, että budjetissa turvataan kyseisten toimintojen rahoitustaso.

Syrjäytymisen ehkäisyn inhimillistä ja taloudellista merkitystä ei ole helppo kuvata. Asiaa on kuitenkin käsitelty perusteellisesti Teemu Vauhkosen ja Tommi Hoikkalan tutkimuksessa Syrjäytymisen lasku[4]. Tutkimus osoittaa, että työpajavalmennus ja etsivä nuorisotyö edistävät syrjäytymisvaarassa olevien nuorten - niin sanottujen NEET-nuorten[5] - siirtymistä työhön ja koulutukseen sekä ehkäisevät syrjäytymistä.

[4] Vauhkonen, Teemu & Hoikkala, Tommi (2020) Syrjäytymisen lasku – tutkimus syrjäytymisestä, sen kustannuksista ja kohdennetun nuorisotyön vaikuttavuudesta. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 153. Verkkoviite: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/syrjaytymisen_lasku.pdf Viitattu: 29.10.2020

[5] NEET: “not in employment, education or training”

Nämä kohdennetut toimet vahvistavat koulukuntoisuutta eli tukevat työ- ja toimintakykyä. Erityisen tärkeitä ne ovat ammatillisen koulutuksen keskeyttäneiden ja koulutuksesta syrjään jäävien nuorten sekä mielenterveyden ongelmista kärsivien nuorten kannalta. Tutkimus osoittaa myös, että kohdennetut toimet vahvistavat julkista taloutta tulonsiirtojen vähenemisen ja maksettujen verojen lisääntymisen myötä.

Tutkimuksessa osoitettiin lisäksi etsivän nuorisotyön vaikuttavuus vertailemalla kuntia keskenään. Tutkimusraportissa todetaan, että etsivän nuorisotyön aloittamisen jälkeen kunnissa, joissa etsivä nuorisotyö aloitettiin jo vuonna 2008, NEET-statuksella olon pitkittymisen todennäköisyys oli tilastollisesti merkitsevästi pienempi kuin niissä kunnissa, joissa etsivä nuorisotyö on käynnistynyt vasta vuonna 2011 tai sen jälkeen.

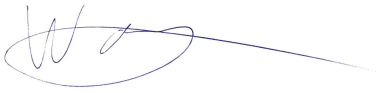
***

Yhteenveto

Kaikkiaan talousarvioesityksessä olennaista kaikkien jaoston kysymyksiin liittyvien aiheiden osalta on rahoituksen tason turvaaminen kompensoimalla rahapelitoiminnan tuottojen alenemista yleisestä budjetista. Pitkäjänteisen toimialan rahoituksen turvaamiseksi yksi olennainen toimi vuoden 2022 budjettia kohden valmistauduttaessa on rahoituksen katteen siirtäminen valtion yleiseen budjettiin.

Helsingissä 29.10.2020

Elisa Gebhard
Puheenjohtaja

Ilmari Nalbantoglu
Va. toiminnanjohtaja

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry

Lisätiedot: Ilmari Nalbantoglu, p. 050 574 1112